

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 22 december 2010*

I mål C-303/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Bundesverwaltungsgericht (Tyskland) genom beslut av den 24 april 2008, som inkom till domstolen den 8 juli 2008, i målet

Land Baden-Württemberg

mot

Metin Bozkurt,

ytterligare deltagare i rättegången:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

meddelar

* Rättegångsspråk: tyska.

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden A. Tizzano samt domarna J.-J. Kasel (referent),
A. Borg Barthet, E. Levits och M. Berger,

generaladvokat: E. Sharpston,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Land Baden-Württemberg, genom M. Schenk, i egenskap av ombud,

- Tysklands regering, genom M. Lumma och N. Graf Vitzthum, båda i egenskap av ombud,

- Danmarks regering, genom J. Bering Liisberg och R. Holdgaard, båda i egenskap av ombud,

- Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom V. Kreuschitz och G. Rozet, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 8 juli 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7 första stycket andra strecksatsen i associeringsrådets beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen (nedan kallat beslut nr 1/80). Associeringsrådet inrättades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades den 12 september 1963 i Ankara av Republiken Turkiet, å ena sidan, och av medlemsstaterna i EEG och gemenskapen, å andra sidan. Avtalet ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 217, 1964, s. 3685).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Land Baden-Württemberg (nedan kallad delstaten) och Metin Bozkurt, som är turkisk medborgare, angående ett förfarande om utvisning av Metin Bozkurt från Tyskland.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Artikel 59 i tilläggsprotokollet, undertecknat den 23 november 1970 i Bryssel, och som ingicks, godkändes och bekräftades i gemenskapens namn genom rådets förordning (EEG) nr 2760/72 av den 19 december 1972 (EGT L 293, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 1, s. 130), har följande lydelse:

”Inom de områden som omfattas av detta protokoll får Turkiet inte beviljas en förmånligare behandling än den som medlemsstaterna beviljar varandra på grundval av Fördraget om upprättandet av gemenskapen.”

- 4 Avsnitt 1 i kapitel II i beslut nr 1/80, med rubriken ”Sociala bestämmelser”, rör ”frågor avseende anställning och fri rörlighet för arbetstagare”. Detta avsnitt innehåller artiklarna 6–16 i beslutet.

- 5 I artikel 6.1 i beslut nr 1/80 föreskrivs följande:

”Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i artikel 7 om familjemedlemmars rätt till anställning har en turkisk arbetstagare som tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat

- rätt att efter ett års reguljär anställning i denna medlemsstat få sitt arbetstillstånd förnyat hos samma arbetsgivare om han [eller hon] har anställning,
- rätt att efter tre års reguljär anställning, och med förbehåll för den företrädesrätt som tillkommer arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, i denna

medlemsstat inom samma yrke anta erbjudanden om anställning från valfri arbetsgivare som görs under normala förhållanden och som registrerats hos arbetsförmedlingen i denna medlemsstat,

- rätt att efter fyra års reguljär anställning i denna medlemsstat utöva valfri avlönad verksamhet.”

6 Artikel 7 i beslut nr 1/80 har följande lydelse:

”När en turkisk arbetstagare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat har dennes familjemedlemmar, under förutsättning att de har fått tillstånd att förena sig med honom [eller henne],

- rätt att efter minst tre års laglig bosättning i den medlemsstaten, och med förbehåll för den företrädesrätt som tillkommer arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, anta erbjudanden om anställning,
- rätt att efter minst fem års laglig bosättning i den medlemsstaten utöva valfri avlönad verksamhet.

Barn till turkiska arbetstagare som har genomgått en yrkesutbildning i värdmedlemsstaten kan, oavsett hur länge de har varit bosatta i den medlemsstaten, anta erbjudanden om anställning i den medlemsstaten, på villkor att en av föräldrarna har varit reguljärt anställd i åtminstone tre år i sagda medlemsstat.”

7 Artikel 14.1 i samma beslut har följande lydelse:

”Bestämmelserna i detta avsnitt är tillämpliga med undantag för begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsan.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 8 Metin Bozkurt, som är född i Turkiet år 1959, tilläts resa in i Tyskland i april år 1992.
- 9 I september år 1993 gifte han sig med en turkisk medborgare som utövade reguljär avlönad verksamhet i Tyskland och som av denna anledning innehade ett permanent uppehållstillstånd. Metin Bozkurts maka blev tysk medborgare år 1999.
- 10 Till följd av äktenskapet erhöll Metin Bozkurt i oktober år 1993 ett tillfälligt uppehållstillstånd. I oktober år 1998, efter det att han hade uppfyllt kravet i artikel 7 första stycket andra strecksatsen i beslut nr 1/80 på fem års bosättning, omvandlades det tillfälliga uppehållstillståndet till ett permanent uppehållstillstånd.
- 11 Från juni år 2000 levde makarna åtskilda och äktenskapsskillnad meddelades i november år 2003.

- 12 Under den tid som Metin Bozkurt uppehöll sig i Tyskland var han anställd av olika arbetsgivare. Enligt den hänskjutande domstolen har det emellertid inte varit möjligt att fastställa den exakta varaktigheten av dessa anställningar eftersom Metin Bozkurt inte har lämnat exakta uppgifter eller inkommit med bestyrkande handlingar i detta avseende.
- 13 Metin Bozkurt var sjukskriven i ungefär 18 månader från början av år 2000. Under denna period opererades han med anledning av en hjärntumör.
- 14 Efter detta uppehåll i arbetet sades han upp av sin arbetsgivare. Därefter har han varit arbetslös och erhåller bidrag från staten i enlighet med del II i sociallagen (Sozialgesetzbuch, Teil II). Metin Bozkurt bodde inledningsvis i ett härbärge. Sedan november år 2005 bor han i en liten lägenhet som hans bror hyr för hans räkning.
- 15 Metin Bozkurt dömdes redan åren 1996 och 2000 för misshandel och skadegörelse. I maj år 2004 dömdes Metin Bozkurt för våldtäkt och misshandel av sin maka under en vistelse i Turkiet i juli år 2002. Metin Bozkurt överklagade domen vilken delvis ändrades. Hans straff fastställdes den 17 januari 2005 till två års villkorligt fängelsestraff. Verkställigheten av domen sköts upp och Metin Bozkurt släpptes ur häktet.
- 16 Den 26 juli 2005 beslutade delstaten att Metin Bozkurt skulle utvisas från Tyskland med omedelbar verkan (nedan kallat utvisningsbeslutet). Delstaten grundade sitt beslut på den sista domen, vilken bekräftade att Metin Bozkurt var benägen att använda våld. Enligt delstaten kunde Metin Bozkurt inte dra fördel av de rättigheter som föreskrivs i artikel 6 eller artikel 7 i beslut nr 1/80, eftersom han inte hade hittat ny anställning inom rimlig tid efter det att han hade sagts upp och eftersom han inte heller hade ansträngt sig för att hitta ett nytt arbete.

- 17 Metin Bozkurt överklagade utvisningsbeslutet. Verwaltungsgericht Stuttgart vilan-
deförklarade först beslutet för att därefter ogiltigförklara det i dom av den 5 juli 2006.
- 18 Delstatens överklagande av denna dom avslogs av Verwaltungsgerichtshof Baden-
Württemberg i dom av den 14 mars 2007. Nämnade domstol bedömde att Metin Boz-
kurt, på grundval av de perioder av laglig bosättning i Tyskland som han redan hade
uppfyllt, kunde åberopa uppehållsrätt enligt artikel 7 första stycket andra strecksat-
sen i beslut nr 1/80. Utvisningsbeslutet var således rättsstridigt då det inte var för-
enligt med de villkor som är tillämpliga på unionsmedborgare, vilka enligt unions-
domstolens rättspraxis ska iaktas med avseende på turkiska medborgare som har
uppehållsrätt enligt beslut nr 1/80. Inte heller den omständigheten att Metin Bozkurt
hade varit arbetslös sedan år 2000, att han på grund av sin allvarliga sjukdom kanske
aldrig skulle kunna arbeta igen eller att han hade varit frihetsberövad i ungefär nio
månader medförde enligt nämnda domstol att han hade förlorat sina rättigheter en-
ligt artikel 7. Enligt unionsdomstolens rättspraxis är det nämligen, när uppehållsrätt
väl har förvärvats, oväsentligt om villkoren för att erhålla denna rättighet fortsätter
att vara uppfyllda eller ej.
- 19 Delstaten överklagade till Bundesverwaltungsgericht och gjorde, å ena sidan, gällande
att Metin Bozkurt under tiden hade förlorat sin uppehållsrätt i Tyskland till följd av
att han inte stod till arbetsmarknadens förfogande och, å andra sidan, att han inte
med framgång kunde åberopa artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, eftersom han
hade utsatt den person genom vilken han hade förvärvat sina rättigheter för allvarliga
fysiska övergrepp.
- 20 Bundesverwaltungsgericht instämde med den rättsliga bedömning som Verwal-
tungsgerichtshof Baden-Württemberg hade gjort i sin dom av den 14 mars 2007, men
ansåg att det för att döma i den tvist som hade anhängiggjorts vid den var nödvändigt

att fastställa huruvida Metin Bozkurt, vid tidpunkten för antagandet av utvisningsbeslutet, åtnjöt det skydd som artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 ger.

- 21 Enligt den hänskjutande domstolen föreligger ännu ingen rättspraxis från domstolen rörande frågan huruvida uppehållsrätt i en medlemsstat, som en turkisk medborgare har förvärvat i egenskap av familjemedlem till en turkisk arbetstagare som tillhör den reguljära arbetsmarknaden i denna medlemsstat, går förlorad eller ej när äktenskapet upplöses efter det att den aktuella rättigheten har förvärvats i vederbörlig ordning.
- 22 Nämnda domstol önskar dessutom få klarhet i huruvida en turkisk medborgare som Metin Bozkurt, med beaktande av de faktiska omständigheter som är utmärkande för målet vid den nationella domstolen, med framgång kan göra gällande uppehållsrätt enligt artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 utan att det utgör rättsmissbruk. Närmare bestämt måste man fastställa huruvida innehavaren av en rättighet som har erhållits i vederbörlig ordning kan fråntas denna rättighet om det senare visar sig att vederbörande har kränkt den person genom vilken han eller hon erhållit nämnda rättighet.
- 23 Då Bundesverwaltungsgericht anser sig behöva en tolkning av beslut nr 1/80 för att kunna avgöra det mål som har anhänggjorts vid den, har den beslutat att vilandeförklara målet och att hänskjuta följande tolkningsfrågor till domstolen för förhandsavgörande:
- ”1. Kvarstår den rätt att som familjemedlem arbeta och uppehålla sig i landet, som en make [eller maka] till en till den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat hörande turkisk arbetstagare har förvärvat med stöd av artikel 7 [första stycket] andra strecksatsen i beslut nr 1/80, även efter det att äktenskapet upplösts?

Om den första frågan besvaras jakande:

- 2) Föreligger rättsmissbruk när uppehållsrätt som med stöd av artikel 7 [första stycket] andra strecksatsen i beslut nr 1/80 har härletts från den tidigare äkta maken åberopas, om den turkiske medborgaren, efter att ha förvärvat sin rättsliga ställning, har våldtagit och misshandlat maken, varpå han dömts till ett tvåårigt frihetsstraff för denna gärning?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- ²⁴ Av handlingarna i målet följer att den turkiske medborgaren i målet vid den nationella domstolen uppfyllde alla krav för att i vederbörlig ordning kunna komma i åtnjutande av den rättsliga ställning som avses i artikel 7 första stycket andra strecksatsen i beslut nr 1/80 innan hans äktenskap upplöstes.
- ²⁵ Under dessa omständigheter ska den hänskjutande domstolens fråga förstås så, att den i sak önskar få klarhet i huruvida artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 ska tolkas så, att en sådan turkisk medborgare som sökanden i målet vid den nationella domstolen, vilken, i egenskap av familjemedlem till en turkisk arbetstagare tillhörande en medlemsstats reguljära arbetsmarknad och till följd av att han har bott tillsammans med sin maka under minst fem år utan avbrott, åtnjuter rättigheter som följer med den rättsliga ställning som tilldelas på grundval av andra strecksatsen i nämnda

bestämmelse, förlorar dessa rättigheter om han skiljer sig efter det att nämnda rättigheter har förvärvats.

- 26 För att besvara denna fråga ska det för det första noteras att, såsom följer av själva lydelsen av artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, förvärvandet av de rättigheter som föreskrivs i denna bestämmelse är underkastat två villkor. För det första ska den berörda personen vara familjemedlem till en turkisk arbetstagare som redan tillhör den reguljära arbetsmarknaden i värdmedlemsstaten. För det andra ska den berörda personen av de behöriga myndigheterna i denna stat ha getts tillstånd att förena sig med nämnda arbetstagare. I förevarande fall är det klarlagt att såväl Metin Bozkurt som hans maka uppfyllde dessa villkor.
- 27 I enlighet med det system som har införts av de avtalsslutande parterna inom ramen för nämnda bestämmelse ska de rättigheter som ges häri till turkiska medborgare, vilka uppfyller de villkor som det erinras om i föregående punkt, gradvis utvidgas, på grundval av hur länge den berörda personen faktiskt har sammanbott med den turkiska arbetstagare som redan lagligen vistas i värdmedlemsstaten.
- 28 Efter sådan laglig bosättning under tre år har den turkiska medborgaren sålunda, med förbehåll för den företrädesrätt som tillkommer arbetstagare från Europeiska unionens medlemsstater, rätt att anta erbjudanden om anställning (artikel 7 första stycket första strecksatsen i beslut nr 1/80).
- 29 Efter ytterligare två års laglig bosättning i värdmedlemsstaten får samma turkiska medborgare rätt att utöva valfri avlönad verksamhet (artikel 7 första stycket andra strecksatsen i samma beslut). I förevarande fall är detta kriterium obestridligen uppfyllt.

- 30 I detta sammanhang ska det preciseras att det relevanta kriteriet i artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 - till skillnad från i det system som föreskrivs i artikel 6.1 i samma beslut, vilket grundar sig på innehav av reguljär anställning under vissa perioder - sålunda är laglig bosättning hos den migrerande turkiska arbetstagaren. Efter det att den berörda personen har haft sådan bosättning en viss tid får han eller hon rätt att inneha anställning, utan att den förstnämnda bestämmelsen föreskriver en skyldighet i detta hänseende eller gör det till ett villkor för förvärvande av en rättighet som föreskrivs i beslut nr 1/80 (se bland annat, för ett liknande resonemang, domar av den 7 juli 2005 i mål C-373/03, Aydinli, REG 2005, s. I-6181, punkterna 29 och 31, av den 18 juli 2007 i mål C-325/05, Derin, REG 2007, s. I-6495, punkt 56, och av den 25 september 2008 i mål C-453/07, Er, REG 2008, s. I-7299, punkterna 31–34). Situationen med avseende på anställning för en sådan turkisk arbetstagare som den här aktuella är således helt ovidkommande.
- 31 För det tredje ska det noteras att domstolen redan vid upprepade tillfällen å ena sidan har fastställt att nämnda artikel 7 första stycket har direkt effekt och å andra sidan att sådana perioder av bosättning som föreskrivs i denna bestämmelse, för att inte förlora sin ändamålsenliga verkan, förutsätter att den berörda personen har en motsvarande uppehållsrätt (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Er, punkterna 25 och 26, samt av den 18 december 2008 i mål C-337/07, Altun, REG 2008, s. I-10323, punkterna 20 och 21).
- 32 För det fjärde ska det noteras att det system med gradvis förvärvande av rättigheter som föreskrivs i artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 har två syften.
- 33 I ett första skede, innan den inledande perioden om tre år har löpt ut, syftar nämnda bestämmelse till att göra det möjligt för familjemedlemmar till den migrerande turkiska arbetstagaren att vara med honom eller henne, och på så sätt, genom familjeåterförening, främja anställning och underlätta vistelsen för den turkiska arbetstagare som redan är vederbörligen integrerad i värdmedlemsstaten (se, bland annat, dom av den 17 april 1997 i mål C-351/95, Kadiman, REG 1997, s. I-2133, punkterna 35

och 36, av den 22 juni 2000 i mål C-65/98, Eyüp, REG 2000, s. I-4747, punkt 26, och av den 11 november 2004 i mål C-467/02, Cetinkaya, REG 2004, s. I-10895, punkt 25).

34 I ett andra skede syftar nämnda bestämmelse till att främja den migrerande turkiska arbetstagarens familjemedlems varaktiga anpassning i värdmedlemsstaten, genom att efter tre års laglig bosättning ge honom eller henne tillträde till arbetsmarknaden. Det huvudsakliga syftet är således att stärka familjemedlemmens ställning. Detta sker genom att han eller hon, som i detta skede redan är vederbörligen integrerad i värdmedlemsstaten, ges möjlighet att försörja sig själv i den aktuella staten och därmed skapa sig en självständig ställning i förhållande till den migrerande arbetstagaren (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Eyüp, punkt 26, Cetinkaya, punkt 25, Aydinli, punkt 23, och Derin, punkterna 50 och 71).

35 Av detta har domstolen dragit slutsatsen att familjemedlemmen i och för sig, i princip och i avsaknad av goda skäl för att inte göra det, måste vara bosatt hos den migrerande arbetstagaren så länge som han eller hon själv saknar tillträde till arbetsmarknaden, med andra ord till dess att treårsperioden har löpt ut. Så är emellertid inte längre fallet när den berörda personen lagligen har förvärvat denna rättighet enligt artikel 7 första stycket första strecksatsen i beslut nr 1/80, och detta gäller i ännu högre grad när han eller hon, efter fem år, har en ovillkorlig rätt att ta anställning (se domen i det ovannämnda målet Derin, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

36 Så snart som villkoren i artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 är uppfyllda ger denna bestämmelse nämligen den turkiska arbetstagarens familjemedlem en egen rätt att ta anställning i värdmedlemsstaten och en motsvarande fortsatt uppehållsrätt i denna stat.

- 37 Dessa rättigheter kan i och för sig härledas till den ställning som turkiska arbetstagare tidigare hade i egenskap av föräldrar i samma stat och genom vilken familjemedlemmen förvärvade uppehållsrätt.
- 38 Såsom Europiska kommissionen med rätta har gjort gällande i sitt skriftliga yttrande är familjemedlemmen, när han eller hon väl själv har förvärvat en individuell rättighet med stöd av artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, emellertid tillräckligt integrerad i värdmedlemsstaten för att vederbörandes ställning ska kunna särskiljas från föräldrarnas ställning, vilken gjorde det möjligt för familjemedlemmen att inresa i medlemsstaten, och därmed gjorde honom eller henne självständig i förhållande till föräldrarnas ställning (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Derin, punkterna 50 och 71, och Altun, punkterna 59 och 63).
- 39 Denna tolkning gör sig också gällande i fråga om syftet med beslut nr 1/80 i dess helhet. Vid upprepade tillfällen har det i detta avseende fastställts att nämnda beslut syftar till att främja en gradvis integration av turkiska medborgare i värdmedlemsstaten, i den mån som dessa uppfyller villkoren i en av bestämmelserna i detta beslut och åtnjuter de rättigheter som följer av beslutet (se, bland annat, dom av den 16 mars 2000 i mål C-329/97, Ergat, REG 2000, s. I-1487, punkterna 43 och 44, domarna i de ovannämnda målen Derin, punkt 53, och Altun, punkterna 28 och 29).
- 40 Det är mot bakgrund av detta synsätt som domstolen har bedömt att sådana rättigheter som de rättigheter som Metin Bozkurt lagligen har förvärvat på grundval av artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 existerar oberoende av om de villkor som ska vara uppfyllda för att rättigheterna ska uppkomma fortfarande är uppfyllda (se domarna i de ovannämnda målen Ergat, punkt 40, Cetinkaya, punkt 31, Aydinli, punkt 26, Derin, punkt 53, och Altun, punkt 36). Detta innebär att den familjemedlem som redan innehar rättigheter enligt nämnda beslut har möjlighet att gradvis befästa sin ställning i värdmedlemsstaten och varaktigt integrera sig där genom att leva ett självständigt liv i förhållande till den person genom vilken han eller hon har erhållit dessa

rättigheter (se, för ett liknande resonemang, bland annat domen i det ovannämnda målet Ergat, punkterna 43 och 44).

- 41 Den tolkning som det erinras om i föregående punkt är enbart uttryck för den allmänna principen om iakttagande av förvärvade rättigheter, som fastställdes i domen av den 16 december 1992 i mål C-237/91, Kus (REG 1992, s. I-6781, punkterna 21 och 22, svensk specialutgåva, volym 13, s. 243). När en turkisk medborgare med framgång kan åberopa rättigheter med stöd av en bestämmelse i beslut nr 1/80, är dessa rättigheter enligt nämnda princip inte längre beroende av att de omständigheter under vilka de uppkom fortfarande föreligger. Nämnda beslut innehåller nämligen inte ett sådant villkor. I det ovannämnda målet Kus utgjordes de relevanta omständigheterna just av ett äktenskap vilket hade gjort det möjligt för den berörda turkiska medborgaren att resa in i värdmedlemsstaten. Äktenskapet åtföljdes av en skilsmässa efter det att den berörda personen hade förvärvat rättigheter, i det aktuella fallet med stöd av artikel 6.1 i beslut nr 1/80. Det ska erinras om att denna princip även blev tillämplig inom ramen för artikel 7 i samma beslut genom punkt 22 i domen av den 5 oktober 1994 i mål C-355/93, Eroglu (REG 1994, s. I-5113) (se, för ett liknande resonemang, bland annat domarna i de ovannämnda målen Ergat, punkt 40, Aydinli, punkt 26, Derin, punkt 50, och Altun, punkterna 42 och 43).
- 42 Vad för det femte avser omständigheter som leder till att rättigheter som artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 tillerkänner turkiska arbetstagares familjemedlemmar som uppfyller villkoren i nämnda stycke går förlorade, är det tillika fast rättspraxis att dessa rättigheter endast får begränsas i två fall, nämligen om en turkisk invandrars närvaro i värdmedlemsstaten, på grund av dennes personliga uppförande, utgör en faktisk och allvarlig fara för den allmänna ordningen, den allmänna säkerheten eller folkhälsan, i den mening som avses i artikel 14.1 i samma beslut, eller om han eller hon utan legitima skäl lämnar denna stat under avsevärd tid (se domarna i de ovannämnda målen Er, punkt 30, och Altun, punkt 62).

- 43 Domstolen har genomgående bekräftat att de begränsningar som tas upp i föregående punkt är uttömmande (se, bland annat, domarna i de ovannämnda målen Cetinkaya, punkt 38, Derin, punkt 54, Er, punkt 30, och Altun, punkt 62).
- 44 Med beaktande av vad som har anförts ovan drar domstolen slutsatsen att makarnas skilsmässa, eftersom den inträdde efter det att familjemedlemmen i vederbörlig ordning hade erhållit rättigheter med stöd av artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, helt saknar betydelse vad avser innehavarens fortsatta åtnjutande av dessa rättigheter, trots att denne i ett inledande skede bara kunde förvärva dem genom sin tidigare maka.
- 45 Slutligen ska det preciseras att tolkningen i föregående punkt inte är oförenlig med kraven i artikel 59 i tilläggsprotokollet, undertecknat den 23 november 1970. Såsom generaladvokaten har anfört i punkterna 50–52 i sitt förslag till avgörande, av samma skäl som anfördes av domstolen i punkterna 62–67 i domen i det ovannämnda målet Derin, samt i punkt 21 i dom av den 4 oktober 2007 i mål C-349/06, Polat (REG 2007, s. I-8167), kan situationen för familjemedlemmen till en turkisk migrerande arbetstagare nämligen inte jämföras med situationen för en familjemedlem till en medborgare i en medlemsstat, på grund av de påtagliga skillnader som finns mellan deras respektive rättsliga ställning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 21 januari 2010 i mål C-462/08, Bekleyen, REU 2010, s. I-563, punkterna 35–38 och 43).
- 46 Med beaktande av vad som har anförts ovan ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 ska tolkas så, att en sådan turkisk medborgare som sökanden i målet vid den nationella domstolen, vilken, i egenskap av familjemedlem till en turkisk arbetstagare tillhörande en medlemsstats reguljära arbetsmarknad och till följd av att han har bott tillsammans med sin maka under minst fem år utan avbrott, åtnjuter rättigheter som följer med den rättsliga ställning

som tilldelas på grundval av andra strecksatsen i nämnda bestämmelse, inte förlorar dessa rättigheter om han skiljer sig efter det att nämnda rättigheter har förvärvats.

Den andra frågan

- ⁴⁷ Enligt fast rättspraxis är det förbjudet för enskilda att genom missbruk eller i bedrägligt syfte åberopa gemenskapsrätten. Nationella domstolar kan i varje enskilt fall, genom att stödja sig på objektiva omständigheter, ta hänsyn till den berörda personens missbruk eller handlande i bedrägligt syfte för att, i förekommande fall, neka honom eller henne tillämpning av de gemenskapsrättsliga bestämmelser som har åberopats (se, bland annat, dom av den 9 mars 1999 i mål C-212/97, Centros, REG 1999, s. I-1459, punkt 25, av den 21 februari 2006 i mål C-255/02, Halifax m.fl., REG 2006, s. I-1609, punkt 68, och av den 20 september 2007 i mål C-16/05, Tum och Dari, REG 2007, s. I-7415, punkt 64).
- ⁴⁸ Sålunda fastställde domstolen att perioder av anställning som en turkisk medborgare endast har kunnat fullgöra till följd av ett bedrägligt beteende, vilket har lett till fällande dom, inte kan beaktas vid tillämpningen av artikel 6.1 i beslut nr1/80, eftersom den berörda personen i själva verket inte uppfyller de villkor som ställs i denna bestämmelse och av denna anledning inte hade förvärvat en lagenlig rättighet enligt bestämmelsen (se dom av den 5 juni 1997 i mål C-285/95, Kol, REG 1997, s. I-3069, punkterna 26 och 27, och av den 11 maj 2000 i mål C-37/98, Savas, REG 2000, s. I-2927, punkt 61).
- ⁴⁹ Det kan nämligen inte accepteras att en turkisk medborgare otillbörligen tillskansar sig förmåner som föreskrivs i någon av bestämmelserna i beslut nr 1/80.

- 50 I förevarande fall framgår det emellertid av de handlingar som domstolen har mottagit från den hänskjutande domstolen att de nationella domstolar som har prövat det mål som har anhängiggjorts vid Bundesverwaltungsgericht i sak uttryckligen konstaterade att Metin Bozkurt lagligen åtnjöt den rättsliga ställning som avses i artikel 7 första stycket andra strecksatsen i beslut nr 1/80. Vid unionsdomstolen har inte heller någon omständighet åberopats som tyder på att det i det aktuella fallet rör sig om ett skenäktenskap som uteslutande har ingåtts i syfte att vinna annars otillgängliga fördelar enligt Associeringsavtalet EEG–Turkiet.
- 51 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att Metin Bozkurt endast har utövat de rättigheter som han uttryckligen åtnjuter enligt beslut nr 1/80 och att han uppfyllde samtliga krav för att komma i åtnjutande av nämnda rättigheter.
- 52 Den omständigheten att en sådan turkisk medborgare till fullo drar fördel av de rättigheter som garanteras i nämnda beslut, vilka han eller hon i ett tidigare skede har förvärvat i vederbörlig ordning, kan inte i sig anses utgöra rättsmissbruk.
- 53 Den hänskjutande domstolen önskar likväl, utan att ställa en fråga rörande tolkningen av artikel 14.1 i beslut nr 1/80, få klarhet i huruvida Metin Bozkurts anspråk på den rättsliga ställning som garanteras i artikel 7 första stycket i nämnda beslut, under de specifika omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, strider mot grunderna för rättsordningen med tanke på de allvarliga brott som han efter förvärvandet har gjort sig skyldig till gentemot den person som gjorde det möjligt för honom att förvärva nämnda ställning.
- 54 Det ska i detta hänseende preciseras att det är artikel 14.1 i beslut nr 1/80 som tillhandahåller den tillämpliga rättsliga ramen för att bedöma i vilken mån som en turkisk medborgare som har utgjort föremål för fällande dom, genom utvisning från

värdmedlemsstaten, kan förlora de rättigheter som han eller hon direkt åtnjuter enligt detta beslut (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Derin, punkt 74).

- 55 Vid fastställandet av räckvidden av undantaget avseende allmän ordning i artikel 14.1 i beslut nr 1/80 ska man utgå från tolkningen av samma undantag i fråga om fri rörlighet för arbetstagare som är medborgare i gemenskapens medlemsstater (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Polat, punkt 30).
- 56 Domstolen har alltid understrukit att undantaget avseende allmän ordning utgör en avvikelse från den grundläggande princip om fri rörlighet för personer som ska tolkas restriktivt och vars räckvidd inte kan bestämmas ensidigt av medlemsstaterna (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet Polat, punkt 33 och där angiven rättspraxis).
- 57 Enligt domstolens fasta rättspraxis måste det, för att en nationell myndighet ska kunna hänvisa till begreppet allmän ordning, utöver den störning av ordningen i samhället som varje lagöverträdelse innebär, under alla omständigheter föreligga ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen (domen i det ovannämnda målet Polat, punkt 34 och där angiven rättspraxis).
- 58 Följaktligen ska åtgärder vidtagna med hänsyn till allmän ordning eller säkerhet uteslutande grunda sig på den berörda personens eget uppförande. Sådana åtgärder får således inte beslutas rutinemässigt, efter en dom för ett brott eller av allmänpreventiva skäl (domen i det ovannämnda målet Polat, punkterna 31 et 35).

- 59 Tidigare dom för brott kan således endast få betydelse när de omständigheter som ligger till grund för denna dom vittnar om ett individuellt uppförande som utgör ett faktiskt hot mot den allmänna säkerheten (domen i det ovannämnda målet Polat, punkt 32 och där citerad rättspraxis).
- 60 Det ankommer således på de berörda nationella myndigheterna att i varje enskilt fall företa en bedömning av brottsförövarens personliga uppträdande och av huruvida han eller hon utgör en aktuell, verklig och tillräckligt allvarlig fara för den allmänna ordningen och säkerheten, samtidigt som de ska iaktta såväl proportionalitetsprincipen som grundläggande rättigheter. Det är endast möjligt att anta ett beslut om utvisning på grundval av artikel 14.1 i beslut nr 1/80, om den berörda personens personliga uppträdande innebär en konkret risk för nya allvarliga störningar av den allmänna ordningen (se domen i det ovannämnda målet Derin, punkt 74).
- 61 Med beaktande av vad som har anförts ovan ska den andra frågan besvaras enligt följande:
- En turkisk medborgare, såsom sökanden vid den nationella domstolen, gör sig inte skyldig till rättsmissbruk genom att dra fördel av en rättighet som han lagligen har förvärvat enligt artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, trots att han, efter att ha förvärvat denna förmån genom sin tidigare maka, har utsatt henne för ett allvarligt brott för vilket han har dömts.
  - Artikel 14.1 i samma beslut utgör inte hinder för ett beslut om utvisning av en turkisk medborgare som har utgjort föremål för fällande dom, i den mån som vederbörandes personliga uppträdande utgör ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen. Det ankommer på

den behöriga nationella domstolen att bedöma huruvida så är fallet i målet vid den nationella domstolen.

Rättegångskostnader

- ⁶² Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

- 1) Artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen som antogs av associeringsrådet, vilket inrättades genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, ska tolkas så, att en sådan turkisk medborgare som sökanden i målet vid den nationella domstolen, vilken, i egenskap av familjemedlem till en turkisk arbetstagare tillhörande en medlemsstats reguljära arbetsmarknad och till följd av att han har bott tillsammans med sin maka under minst fem år utan avbrott, åtnjuter rättigheter som följer med den rättsliga ställning som tilldelas på grundval av andra strecksatsen i nämnda bestämmelse, inte förlorar dessa rättigheter om han skiljer sig efter det att nämnda rättigheter har förvärvats.**

- 2) En turkisk medborgare, såsom sökanden vid den nationella domstolen, gör sig inte skyldig till rättsmissbruk genom att dra fördel av en rättighet som han lagligen har förvärvat enligt artikel 7 första stycket i beslut nr 1/80, trots att han, efter att ha förvärvat denna förmån genom sin tidigare maka, har utsatt henne för ett allvarligt brott för vilket han har dömts.

Artikel 14.1 i samma beslut utgör inte hinder för ett beslut om utvisning av en turkisk medborgare som har utgjort föremål för fällande dom, i den mån som vederbörandes personliga uppträdande utgör ett verkligt och tillräckligt allvarligt hot som påverkar ett av samhällets grundläggande intressen. Det ankommer på den behöriga nationella domstolen att bedöma huruvida så är fallet i målet vid den nationella domstolen.

Underskrifter